

Het boek der omhelzingen

meulenhoff.nl

Sinan Can

HET BOEK
DER
OMHELZINGEN

*Verhalen van troost,
kwetsbaarheid
en veerkracht*

MEULENDREEF

 BNNVARA WIJ ZIJN VOOR.

ISBN 978-90-896-8457-8

ISBN 978-94-023-3003-8 (e-book)

ISBN 978-90-492-1527-9 (audio)

NUR 320

Omslagontwerp: © Pankra

Auteursfoto: © Frank Ruiters

Vormgeving binnenwerk: Steven Bolland

© 2026 BNNVARA, Sinan Can en Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

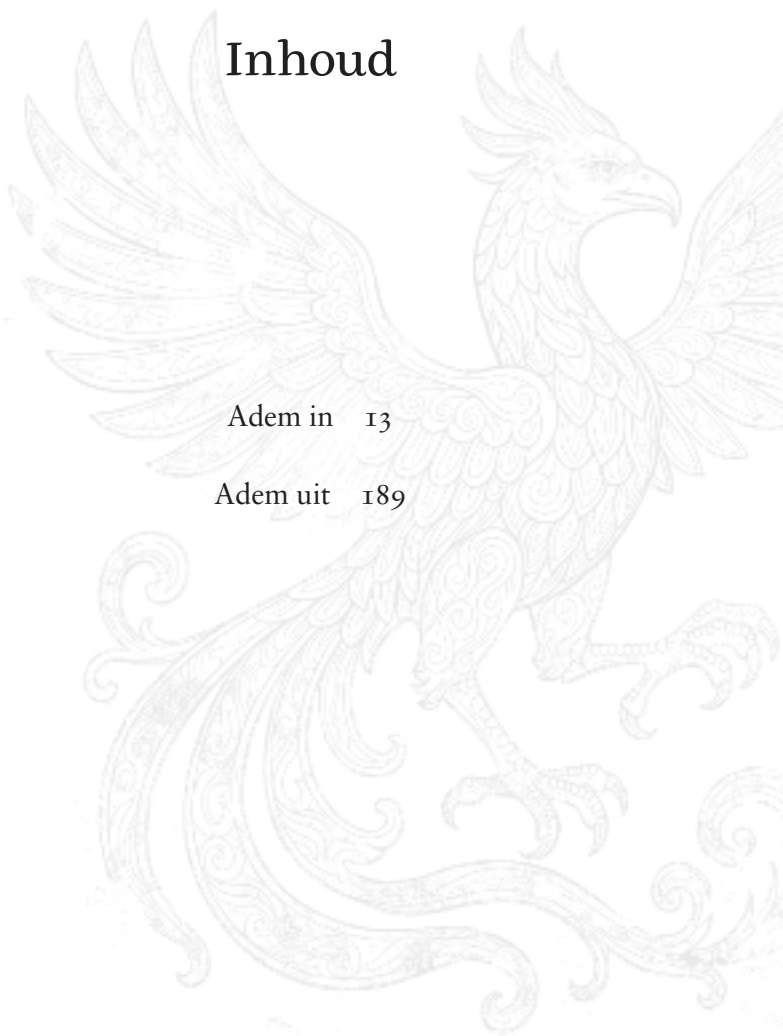
All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voor Mehmet, Melek en Volkan

Inhoud

Adem in 13

Adem uit 189

L E N T E

Overlevering	21
Zielstad	25
Weerspiegeling	29
Vorming	33
Samen ademen	38
Gebroken	42
Vuurdragers	47
Levenskring	51
Verwondering	55
Water	59

Z O M E R

Reizen	65
Weerklank	69
Onrecht	74
Bloemen	78
Mensenvriend	82
Macht	86
Muziek	90
Gehoorzaamheid	94
Perspectief	99
Migratie	103

HERFST

Aardengelen 109

Boom 113

Tijd 117

Angst 121

Romantiek 125

Stilte 128

Liefdadig 131

Kunst 134

Ondankbaar 137

Rouw 140

W I N T E R

Levensles	147
Taal	151
Eten	156
Zachtheid	160
Wachten	164
Ziekte	168
Eenzaamheid	172
Veranderen	175
Ouders	178
Hoop	183

Adem in

In Turkije hoor je weleens zeggen dat een mens niet uit jaren bestaat, maar uit adem. Een ademtocht die begint bij de geboorte en pas eindigt wanneer het lichaam hem weer loslaat. Alles wat daartussen gebeurt – liefhebben, verliezen, wachten, vertrekken, terugkeren – beweegt mee op die tocht. Soms rustig en diep, soms zwaar en onregelmatig, soms zo stil dat je denkt dat hij verdwenen is. Toch gaat hij altijd verder.

Schrijven is ook zo iets: proberen woorden te geven aan wat tussen twee ademhalingen voelbaar wordt. Dit boek bestaat uit adem. Uit verhalen die ik onderweg heb verzameld. Woorden die mij zijn toevertrouwd door mensen die ik ontmoette in treinen, op pleinen, in het puin van gebroken steden, aan keukentafels en in vergeten en afgelegen

gebieden. Sommige ontmoetingen duurden uren, andere slechts enkele minuten, maar ze bleven jaren nazinderen. Ook schrijvers, denkers, dichters en vertellers reisden met mij mee. Mensen die ooit dezelfde vragen stelden als die wij vandaag nog steeds stellen: hoe leef je menselijk in een wereld die vaak onmenselijk aanvoelt? Hoe blijf je zacht zonder jezelf te verliezen?

De titel van dit boek is een bewuste echo van Eduardo Galeano, de Uruguayaanse schrijver die even warm als niemandontziend schreef over macht, herinnering en menselijke waardigheid. Zijn *Boek der omhelzingen* liet me zien dat kleine verhalen soms meer waarheid en schoonheid bevatten dan diepe analyses. Dat luisteren een vorm van verzet kan zijn. En dat een omhelzing niet alleen een vorm van tederheid is, maar ook van erkenning: ik zie jou, jij bestaat.

Dit boek is geen navolging van Galeano. Daarvoor is hij te uniek en te groot; een veel betere schrijver en denker dan ik. Maar het is wel een diepe buiging naar de meester. Een poging om iets van zijn aandacht, die verwondering en die menselijke blik mee te dragen in mijn eigen woorden.

Onderweg kwam ik ook in aanraking met verhalen uit het soefisme. Het soefisme wordt vaak verbonden met de mystieke kant van de islam, maar voor veel mensen in Anatolië, Syrië,

Irak, Afghanistan en Iran is het ook een vorm van levenskunst. Minder gericht op regels, meer op liefde voor de mens en natuur, mededogen, eenvoud en innerlijke rust. Je hoeft – net als ik – niet gelovig te zijn om geraakt te worden door die gedachte. Veel soefiverhalen vertellen iets universeels: het verlangen om los te komen van ego, bezit en hardheid. Daarom duikt in dit boek ook geregeld de figuur van de derwisj op. Een derwisj is oorspronkelijk een rondtrekkende bedelmonnik binnen de soefitraditie. Iemand die afstand doet van rijkdom en status om vrijer in het leven te staan. Geen heilige met antwoorden, eerder een tegendraadse zachte ziel in een soms harde wereld.

De verhalen in dit boek bewegen zich tussen Europa en West-Azië, een term die geografisch toepasselijker voelt dan ‘Midden-Oosten’. Toch zal ik het woord ‘Midden-Oosten’ gebruiken, omdat het, los van zijn eurocentrische oorsprong, iets mythisch en magnetisch heeft. Het is een woord dat mij als kind al aantrok, vol verhalen, geuren, conflicten en poëzie.

Dit boek telt veertig verhalen uit verschillende tijden, talen, culturen en landschappen. Verhalen die soms ver weg lijken, maar nooit ver van het hart liggen. Want ondanks onze verschillen lijken mensen overal verrassend veel op elkaar in hun hoop, angst, liefde, verdriet en verlangen naar

waardigheid. Het zijn verhalen die je langzaam en snel kunt lezen. Misschien onderweg in een trein, misschien laat in de nacht, misschien op een moment waarop je vooral behoefte hebt aan gezelschap van woorden. Ik noem het daarom ook mijn troostboek.

Ik hoop dat mijn *Boek der omhelzingen* je nieuwsgierig maakt. Naar andere mensen en misschien ook naar jezelf. Ik wens je rustig ademen tijdens het lezen. En af en toe een stilte waarin je opnieuw je eigen adem hoort.

Sinan Can

LENTE

Overlevering

Nog vóór we leerden tellen, lezen en schrijven, zaten mensen rond het vuur, zoekend naar woorden om de nacht minder donker te maken en elkaar verhalen te vertellen. Op rotswanden tekenden we handen, dieren, sterren en jachtpartijen om te zeggen: wij waren hier. Verhalen waren onze huizen zonder muren of daken. Ze boden een plek waar een mens kon schuilen tegen angst, kou en vergetelheid.

Toen talen zich verspreidden en volkeren zich vermengden, begonnen verhalen te reizen. Ze trokken mee met karavanen, kooplieden, pelgrims, ballingen en dichters. Overal vertelden mensen verhalen om grip te krijgen op verdriet, liefde en verlangen. Om de wereld iets begrijpelijker te maken. In het Midden-Oosten werden verhalen zelden

voorgelezen. 's Avonds, wanneer de hitte breekt, begonnen mensen elkaar op binnenplaatsen, in theehuizen, herbergen, onder bomen of langs stoffige wegen verhalen te vertellen. Ze gingen over profeten, over verloren geliefden, soms over fantastische wezens of dwaze koningen. In elk verhaal ligt een diepere betekenis verborgen: een les, een waarschuwing, of een roep om mededogen.

Ik heb vaak geluisterd naar zulke verhalen, diep in de nacht, terwijl stemmen zich mengden met het ruisen van de wind. De meeste ben ik vergeten, van andere herinner ik me fragmenten, zinnen, de blik van de verteller, een stilte na afloop. Soms spijt het me dat ik ze niet heb opgenomen of opgeschreven. Maar misschien willen verhalen ook niet gevangen worden. Een verhaal leeft het best voort als het opnieuw wordt verteld, opnieuw wordt aangehoord, opnieuw van vorm verandert dankzij degene die het doorvertelt.

Verhalen doen de tijd stollen. Ze leren ons dat mensen eeuwen geleden al worstelden met dezelfde vragen als wij nu. We blijven daarom vertellen, zelfs in een tijd van snelheid en ruis. We scrollen, swipen en vergeten snel, maar diep vanbinnen verlangen we nog altijd naar dezelfde verhalen als toen we rond het vuur zaten. Zolang er mensen zijn, zullen er verhalen zijn. Omdat wat blijft niet ons lichaam is, maar wat wij doorgeven.

In Mesopotamië, tussen de Eufraat en de Tigris, werden de eerste verhalen met rietstiften op kleitabletten gedrukt en geblakerd in vuur. Hier ontstond het Gilgamesj-epos, een van de oudste opgeschreven verhalen uit onze beschaving. Het was niet zomaar een mythe, maar een verhaal dat duizenden jaren later nog steeds tot onze verbeelding spreekt. Gilgamesj is koning, halfgod, sterk en onstuitbaar. In het begin van het verhaal gelooft hij dat niets en niemand hem kan begrenzen. De mensen lijden onder zijn macht. Juist daarom begint het epos met een schets van Gilgamesj' overmoed. Dan verschijnt Enkidu op het toneel, die uitgroeit tot Gilgamesj' gelijke, zijn vriend, zijn spiegel. Hun vriendschap verandert hem: voor het eerst leert Gilgamesj de verbondenheid met een ander mens kennen. Wanneer Enkidu sterft, breekt er iets in hem open: de angst voor zijn eigen verdwijnen. Gilgamesj trekt de wereld in op zoek naar onsterfelijkheid.

Misschien is dat waarom de mensheid juist dit verhaal heeft opgeschreven en doorgegeven. Om een vraag op te werpen die iedere generatie zich opnieuw stelt: hoe geef je betekenis aan verlies? Hoe aanvaard je dat alles eindig is? Gilgamesj leert ons namelijk dat zelfs koningen moeten buigen en de dood moeten accepteren. Hij probeert te ontsnappen aan wat alle mensen met elkaar de-

len, maar wat hij uiteindelijk ontdekt, is dat ware onsterfelijkheid niet ligt in het ontlopen van de dood, maar in wat een mens nalaat. In verhalen die blijven voortleven.